

УДК 378-044. 247(477: 4)
ББК 74 58(4Укр)+74. Б8(4)
в 55

Рекомендовано Вченою радою
ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди"
Протокол № 4 від 19 жовтня 2016 р.

**Видання здійснено за сприяння Міжнародної Експертної Агенції
"Консалтинг і Тренінг" та Східно-Європейського Інституту Психології (Україна - Франція)**

Редакційна колегія випуску:

Кремень В. Г., Савченко О. Я. Маноха І. П., Ляшенко О. І., Коцур В. П.,
Рик С. М., Вашуленко М. С., Бех І. Д., Калмикова П. О.

Відповідальний редактор випуску:

Маноха І. П., доктор психологічних наук, професор

Гуманітарний вісник ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди" - Додаток І до Вип. 37, Том і (69): Тематичний випуск "Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору". - К.: Гнозис, 2016. - 462с.

The Journal of Humanities SU "Pereyaslav-Khmelnytsky Pedagogical University by H. Skovoroda" - Supplement 1 to Vol. 37, Volume I (69): Thematic Issue "Higher Education in Ukraine in the context of integration into the European educational space." - K.: Gnosis, 2016. - 462 p.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №16427-4899р від 20. 01. 2010 року.

Збірник включено до Переліку наукових фахових видань України з педагогічних та філософських наук наказом МОН України від 07. 10. 2016 № 1222.

Збірник включено до Переліку наукових фахових видань України з психологічних наук наказом МОН України від 11. 07. 2016 № 820.

У тематичному випуску вміщені наукові статті фахівців з питань вищої освіти, присвячені актуальній проблемі входження України до європейського освітнього простору.
Перспективи євроінтеграційних процесів у сфері вищої освіти вимоги Болонського процесу та питання готовності України відповідності цим вимогам, моніторинг якості освіти, стандарти європейського освітнього простору та завдання, що стоять перед вищою освітою України сьогодні - ось далеко не повний спектр проблем та питань, до висвітлення та спроби розв'язання яких звертаються автори випуску. У центрі уваги також питання управління якістю освіти, перспективи запровадження механізмів сучасного освітнього менеджменту, а також - умови й напрями оптимізації та розвитку вищої освіти України в сучасних умовах. Для фахівців-освітян, науковців, дослідників психолого-педагогічних та управлінських проблем розвитку освітньої справи в Україні та за її межами.

ISBN 978-965-2750-43-9

© Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Г. Сковороди, 2016 р.
© Східно-Європейський Інститут Психології, 2016 р.
© Міжнародна Експертна Агенція "Консалтинг і Тренінг", 2016 р.
© Видавництво "Гнозис", 2016 р.

**HIGHER EDUCATION OF UKRAINE
IN THE CONTEXT
OF INTEGRATION TO EUROPEAN
EDUCATIONAL SPACE**

BBK 74. 58

G94

THE JOURNAL OF HUMANITIES of the SHEE. «Pereyaslav-Khmelnytskyi State Pedagogical University named after Hryhoriy Skovoroda» collection of scientific works. - Pereyaslav-Khmelnytskyi, 2016.
Ed. 37. - 508 p.

Collection of scientific works was founded in 2000.

Founders:

Pereyaslav-Khmelnytskyi State Pedagogical University named after Hryhoriy Skovoroda

State registration certificate KB №16427-4899p from April 20. 01. 2010.

The collection was approved by resolution of the presidium of HAC of Ukraine

in pedagogical and philosophic sciences from 07. 10. 2016 № 1222.

psychological sciences from 11 07. 2016 № 820.

CHIEF EDITOR:

KOTSUR V. P. Doctor of History, Professor, Member of the MAPS of Ukraine.

EDITORIAL BOARD:

PEDAGOGY: ANDERSONE R., Doctor of Pedagogy, Professor (Latvia); VASHULENKO M. S. Doctor of Pedagogy, Professor, Member of the NAPS of Ukraine; VOLKOV L. V., Doctor of Pedagogy, Professor; GRECMANOVA H., Ph. D., Professor of Pedagogy (Slovakia); GROENWALD M. Dr. hab., Professor (Poland); DOBROSKOK I. I. Doctor of Pedagogy, Professor, RYK S. M., Ph. O., Associate Professor (Deputy Editor); TOKMAN H. L. Doctor of Pedagogy, Professor, CHERNENKO G. M., Ph. D., Associate Professor (Executive Secretary); SHAPRAN O. I., Doctor of Pedagogy, Professor.

PSYCHOLOGY: BULAKH I. S., Doctor of Psychology, Professor, KORNIYAKA O. M., Doctor of Psychology, Professor; KALMYKOVA I. O., Doctor of Psychology, Professor. KUZMENKO V. U., Doctor of Psychology, Professor; MANOKHA I. P., Doctor of Psychology, Professor; MIRSKI A., Dr., PhD in Psychology (Poland); RYK S.M. PhD. associate professor (Deputy Editor); TATENKO V. A., Doctor of Psychology, Professor, Associate Member of the NAPS of Ukraine, TKACHUK T. A., Doctor of Psychology, Professor.

PHILOSOPHY: ANDRUSCHENKO V. P. Doctor of Philosophy, Professor, Member of the NAPS of Ukraine. Member of the National Academy of Sciences of Ukraine, BAZALUK O. O., Doctor of Philosophy, Associate Professor, KINTSANS V. P., Doctor of Philosophy, Professor (Latvia); KONVERSKIY A. E., Doctor of Philosophy, Professor, Member of the National Academy of Sciences of Ukraine; RYK S. M. PhD. Associate Professor (Deputy Editor); STADNYK M. M., Doctor of Philosophy, Professor; STOHNII I. P., Doctor of Philosophy, Professor; KHARCHENKO L. M. PhD, Associate Professor (Executive Secretary); KHARKOVSHCHENKO Y. A. Doctor of Philosophy, Professor.

REVIEWERS: KODLYUK Y. P., Doctor of Pedagogy, Professor, MARUSYNETS M. M. Doctor of Pedagogy, Professor, ZASIEKINA L. V., Doctor of Psychology Professor, LOZOVA O. M., Doctor of Psychology, Professor MARCHUK N. H., Doctor of Philosophy, Professor; SAMCHUK Z. F., Doctor of Philosophy, Professor.

Recommended by the Academic Council of the SHEE «Pereyaslav-Khmelnytskyi State Pedagogical University named after Hryhoriy Skovoroda» (proceedings № 4 від 19 жовтня 2016 p.)

Authors are responsible for the content, author's position, accuracy of facts and quotes set out in the article.

ISBN 978-966-2750-43-9

ISSN 2308-5126

PEREYASLAV-KHMELYNYSKYI SPU
NAMED AFTER HRYHORIY SKOVORODA. 2016.

ТЕМАТИЧНИЙ ВИПУСК

ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Додаток 1 до Вип. 37, Том I (69) 2016 р.

Тематичні рубрики випуску:

**Болонський процес і перспективи розвитку вищої освіти
в Україні, Європі та світі**

Управління якістю освіти: стандартизація та інноваційність

Моніторинг якості освіти: засоби, технології та перспективи

Сучасний освітній менеджмент: економічні, організаційні та психологічні
засоби реалізації в Україні, Європі та світі

Філософія та психологія освіти

Новітні засоби навчання: проблеми впровадження та стандартизації

Послідовність загальної середньої та вищої освіти
як європейський стандарт

Психолого-педагогічні та організаційні умови запровадження європейських
стандартів вищої освіти в Україні

Освіта. Культура. Глобалізація: виклики сьогодення

Інтеграційний потенціал сучасної освіти:
геополітичні, ринкові та екзистенційні важелі впливу

НАГОРНА Н. О.,

кандидат фармацевтичних наук,
асистент

ВАСЮК С. О.,

доктор фармацевтичних наук,
професор, завідувач кафедри
аналітичної хімії

НАГОРНИЙ В. В.,

кандидат фармацевтичних наук,
доцент

СІНЧЕНКО Д. М.,

кандидат фармацевтичних наук,
доцент, кафедра аналітичної хімії,
Запорізький державний медичний
університет, м. Запоріжжя, Україна.

**КРАЩІ ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРАКТИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДЛЯ УКРАЇНИ**

В статті окреслено загальну проблематику реформування освіти та шляхи підвищення її якості. Головним сьогодні є усвідомлення цієї проблеми, розуміння того, що таке якість освіти, чим зона визначається та від чого залежить, як її можна підвищити та чому з таким утрудненням просувається цей процес. Необхідна сучасна, комплексна система оцінки як якості освіти в цілому, так і всіх її складових окремо. У зв'язку з курсам України на прискорення інтеграції в структури об'єднаної Європи питання якості освіти набуває особливого значення та висуває необхідність приведення вітчизняних освітніх стандартів у відповідність до критеріїв держав-членів Європейського Союзу. Освітній процес європейського вищого навчального закладу - це вертикаль, яка має за свою основу - студента. Українська освітня система може перейняти головні підходи та низку механізмів та процедур, які покращать власну ситуацію щодо контролю та забезпечення якості освіти.

Ключові слова: *якість освіти, система управління якістю, навчальний процес*

В статті обозначена общая проблематика реформирования образования и пути повышения ее качества. Главным сегодня является осознание и понимание того, что такое качество

Вища освіта у контексті інтеграції до європейського освітнього простору

образования, чем оно определяется и от чего зависит, как его можно повысить и почему с таким затруднением продвигается этот процесс. Необходима современная, комплексная система оценки как качества образования в целом, так и всех ее составляющих отдельно. В связи с курсом Украины на ускорение интеграции в структуры объединенной Европы вопрос качества образования приобретает особое значение и выдвигает необходимость приведения отечественных образовательных стандартов в соответствие с критериями государств - членов Европейского Союза. Образовательный процесс европейского высшего учебного заведения - это вертикаль, которая имеет свою основу - студента. Украинская образовательная система может перенять главные подходы, ряд механизмов и процедур, которые улучшат собственную ситуацию по контролю и обеспечению качества образования. *Ключевые слова: качество образования, система управления качеством, учебный процесс*

The article outlines the general issues of the educational reform and ways to improve its quality. The main thing today is aware of the problem, realizing what quality of education is, what defines it and what it depends on, how it can be improved and what the difficulty of the moving this process is. It is necessary to develop a contemporary, comprehensive evaluation system of the quality of the whole educational system and all of its components separately. In connection with the course of Ukraine to accelerate integration into the structures of a united Europe, the issue of quality of education is of particular importance and acquires the need to bring the national educational standards in line with the criteria of the European Union. European educational process of higher education is a hierarchy that has at its foundation - the student. Ukrainian educational system can learn the main approaches and a number of mechanisms and procedures that will improve their own situation regarding control and quality ensure quality.

Key words: quality quality management system, teaching process

Центральною проблемою реформування освіти на думку більшості науковців і практиків, які працюють у галузі освіти, є саме підвищення її якості. Головним сьогодні є усвідомлення цієї проблеми, розуміння того, що таке якість освіти, чим вона визначається та від чого залежить, як її можна підвищити та чому з таким утрудненням просувається цей процес.

Болонський процес і перспективи розвитку вищої освіти

Якість освіти в узагальненому визначенні та своєму підсумковому представленні - це комплекс характеристик компетентностей і професійної свідомості, що відбивають здатність фахівця здійснювати професійну діяльність відповідно до вимог сучасного етапу розвитку економіки, на визначеному рівні ефективності та професійного успіху, із розумінням соціальної відповідальності за результати професійної діяльності.

Якість освіти характеризує не тільки результат освітньої діяльності — властивості фахівця - випускника навчального закладу, а й фактори формування цього результату, що залежить від мети освіти, змісту та методології, організації та технології. Усе це характеристики, на формування яких необхідно свідомо впливати, а отже, якими необхідно керувати. Освіта має потребу в системі управління якістю. Така система неможлива без сучасної, комплексної системи оцінки як якості освіти в цілому, так і всіх її складових окремо.

Гармонізація якості за видами та формами освіти.

Відомо, що організація освіти побудована на основі диференціації за її різними видами та формами. До видів освіти відносять спеціалізацію за галузями та сферами професійної діяльності: технічну, гуманітарну, економічну, юридичну, фізико-математичну, біологічну тощо. У кожному з видів освіти діють свої вимоги до її певної якості та існує свій реальний рівень якості.

існують різні форми освіти: денна, очко-заочна, заочна, екстернат, дистанційна, перша та друга освіта, додаткова, перепідготовка та підвищення кваліфікації. Усі ці форми відбивають реальні потреби суспільства, особистої економіки, виробництва. Але кожна з цих форм має свій рівень якості. Найбільш високу якість освіти, очевидно, дає перша освіта. Причиною цього є систематичність і повнота отримання знань, їхня фундаментальність. Але якщо суспільству необхідні всі форми освіти, треба думати про вирівнювання якості будь-якої освіти. Комп'ютерна техніка розкриває великі можливості комунікацій із віддаленими об'єктами, передачі інформації великих обсягів. Але освітній процес не зводиться тільки до отримання та передачі інформації. Головне в ньому - формування професійної свідомості, що виявляється неможливим без людського фактора, емоційної мотивації, виховання, пережитого досвіду, полеміки тощо [4].

Саме якісні показники розвитку освіти, на думку експертів, визначають ефективність суспільного поступу держав в умовах глобалізації світу та підвищення їхньої конкурентної боротьби за якість життя своїх громадян. Отже, сьогодні освіта повинна займати провідне місце в стратегії державної політики щодо суспільного розвитку країн світу й України зокрема.

Якість освіти, за критеріями ООН, виступає одним з провідних індикаторів якості життя. У зв'язку з курсом України на прискорення інтеграції в структуру об'єднаної Європи питання якості освіти набуває особливого значення та

Вища освіта у контексті інтеграції до європейського освітнього простору

висуває необхідність приведення вітчизняних освітніх стандартів у відповідність до критеріїв держав-членів Європейського Союзу.

Якість освіти визначається сукупністю показників, що характеризують основні аспекти освітнього процесу, його ефективність.

- відповідність освіти вимогам часу, що характеризується переходом до високотехнологічного інформаційного суспільства;
- якість навчально-виховного процесу, що забезпечує рівень особистості нею розвитку,
- відповідність навчальних досягнень учнів державним освітнім стандартам;
- динаміка індивідуальних досягнень у самовизначенні, саморозвитку, самореалізації;
- позитивна мотивація навчання, готовність до пізнавальної діяльності [1].

Національна система забезпечення якості вищої освіти повинна враховувати як глобальні тенденції сучасного світу, так і національні особливості, викликані унікальними історичними, соціальними і культурними обставинами

Основу механізму регламентації діяльності вищих навчальних закладів і системи забезпечення якості освіти в Україні складають процедури ліцензування освітньої діяльності; акредитації напрямів та спеціальностей, а також самого вишу; державна атестація випускників [3].

З цілої множини часткових завдань як першочергові можна виділити такі

- розгляд вишем (факультетом, кафедрою) своєї діяльності з точки зору споживача: студентів (їхніх батьків), працедавців, держави і т. д.
- перетворення вимог споживача в конкретні вимоги до вищої освіти,
- ідентифікація ключових процесів, що впливають на якість вищої освіти;
- визначення взаємозв'язку і взаємодії між ключовими процесами, а також елементами навчально-методичного забезпечення спеціальності.

Освітній процес європейського вищого навчального закладу - це вертикаль, яка має за свою основу - студента. Будь-які процеси, що заторкують якість освіти і науки, є беззмстовними, якщо студент не бере в них участь і не впливає на якість цілого комплексу освітньої сфери закладу, якщо він не задіяний у механізми контролю та реформування. Студент є завжди найбільш зацікавленою стороною з освітньо-науковому процесі. Він не пасивний споживач знання, а активний і вмотивований співучасник формування всієї системи науково-педагогічного процесу. Домінантою повинне бути не інертне поглинання інформації, а творча проблемно-базована освітньо-виховна динаміка, відповідальність за яку несе також студент. Для повноцінного усвідомлення студенток своїх прав і обов'язків щодо забезпечення якості освіти

Болонський процес і перспективи розвитку вищої освіти

важливим є переосмислення ним стану справ у вищій освіті в Україні і необхідності проведення реформ. Для цього потрібно інформувати студентів про

- найкращі моделі студентської діяльності як в українських вишах, так і в закордонних університетах. Дуже важливо також зацікавити абітурієнтів й студентів новими можливостями впливу на прийняття рішень щодо процесів забезпечення їм якості освіти через призму європейської системи цінностей та Крайшого досвіду українських навчальних закладів. Цей вплив студентів стосується наступних головних рівнів:

1. Державний:

- забезпечення своїх конституційних та громадянських прав;
- реформування освітнього законодавства, яке повинно чітко регламентувати права і обов'язки студентів та їх соціальні гарантії.

2. Університетський:

- організація роботи студентського самоврядування, розвиток студентських організацій, гуртків, секцій, товариств, братств, їх часткове фінансування з бюджету університету;
- формування академічного етосу, несумісного з явищами корупції, академічної нечесності, списування, плагіату тощо;
- забезпечення університетом належних соціально-побутових умов для студентства та покращення матеріально-технічної бази;

3. Факультетський:

- забезпечення якості навчальних програм та їх змістового наповнення;
- забезпечення якості навчального процесу;
- забезпечення якості викладання та застосування передових методик;
- забезпечення наявності альтернативних навчальних дисциплін в межах, передбачених освітньо-професійною програмою підготовки та робочим навчальним планом;
- забезпечення якості процесу набуття практичних вмінь та навичок, можливості вибору місць проходження практики та стажування;
- забезпечення якості наукової роботи та можливості участі студентів в наукових проектах, розробках, конференціях та наукових публікаціях навчального закладу;
- забезпечення справедливості при розподілі стипендійних коштів, місць у гуртожитку, відрухуванні студентів тощо.

Враховуючи досвід європейських партнерів в організації науково-навчального процесу й беручи до уваги специфічні обставини освітнього поля України та окремі контексти українських вишів зміни, які потрібно запроваджувати в українській освіті повинні відбуватись в трьох площинах:

1. В організації навчального процесу: впровадження вільного відвідування лекційних занять; забезпечення можливості дистанційно про-

Вища освіта у контексті інтеграції до європейського освітнього простору

слухувати лекційний матеріал через різні види сучасних інформаційних сервісів; збільшення обсягу варіативної частини, що дасть реальну можливість обирати не тільки предмет, а й викладача: створення механізмів і впровадження процедур вирішення спірних питань

2. У забезпеченні якості викладання: впровадження стандартної системи оцінювання та дотримання її викладачами; впровадження сучасних методик викладання, які враховують індивідуальні особливості студентів; збільшення обсягу практичних, семінарських та лабораторних занять.
3. У взаємодії щодо працевлаштування випускників: створення умов для залучення працевлаштованих до освітнього процесу (спільні лабораторії і практичні заняття за участю працевлаштованих, створення механізмів відбору/заохочення студентів до праці у фірмах під час навчання студентів в університеті); створення механізмів формування портфоліо студента впродовж навчання (можливість отримати сертифікат з окремих предметів, організація тренінгів з написання резюме та пошуку роботи).

В європейському просторі вищої освіти в кінці минулого і на початку цього століття вироблено низку законодавчих та нормативних документів, які допомагають різним країнам відповідно до свого освітнього законодавства, а також зважаючи на автономію вищих освітніх закладів, регламентувати процеси контролю і забезпечення якості освіти. Одним з найголовніших документів, де прописана роль студентів у визначенні і дотримуванні стандартів якості вищої освіти, є «Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти». В цьому документі представлено головні принципи внутрішнього і зовнішнього забезпечення якості вищої освіти в Європі і необхідність розробки механізмів активного залучення студента в процеси пов'язані з практичною реалізацією цих принципів [5].

Українська освітня система може перейняти головні підходи та низку механізмів та процедур, які покращать власну ситуацію щодо контролю та забезпечення якості освіти.

Отже, вищі навчальні заклади України, виходячи із наявного досвіду провідних європейських університетів, повинні створювати умови, які дозволять регулярно впливати на систему якості освіти через взаємовигідні двосторонні стосунки між студентством та університетом; прописати чіткі механізми та канали впливу і регулярно та прозоро представляти рівень їх результативності; публічно поширювати інформацію про ці механізми у друкованих та електронних ЗМІ; оприлюднювати всі зміни, які відбулися, що дозволить студентам відчувати свою причетність до розвитку університету та відчутти реальний вплив на формування системи якості освіти; формувати академічну

Болонський процес і перспективи розвитку вищої освіти

атмосферу партнерських взаємовигідних стосунків між студентською спільнотою із викладацьким складом через участь студентів та викладачів у спільних проєктах, практиках, навчальних лабораторіях; забезпечити систему тренінгів, як для студентів, так і викладачів про механізми Європейської системи забезпечення якості освіти; регулярно здійснювати моніторинг й аналіз • результатів, публічно впроваджувати зміни та регулярно висвітлювати хід цих процесів [2].

Список використаних джерел:

1. Баля С. А. Моніторинг якості освіти: принципи, форми, вимоги, (довідник-посібник) / Уклад.; Баля С. А., Красовська В. Ю. - Хмельницький: ХОІППО. - 2013.
2. Добко Т. Забезпечення якості вищої освіти: Європейські кращі практики для України (Електронний ресурс) / Уп.: Т. Добко - режим доступу: <http://education-ua.org/ua/analytics/305-zabezpechennya-yakosti-vishchoji-osviti-evropejski-krashchi-praktiki-dlya-ukrajini>
3. Зайчук В. О. Управління якістю освіти як складова державної освітньої політики / В. О. Зайчук // Педагогіка і психологія. - 2007. - № 2 (55). - С. 18-26.
4. Коротков Е. Концепція якості освіти / Е. Коротков // Підручник для Директора: Журнал управлінської компетентності. - 2006. - №7. - С. 4-24.
5. Лукіна Т. Види моніторингових досліджень. Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи / За заг. ред. О. І. Локшиної - К.: К. І. С, 2004. - стор 40-48.

Transliteration of References:

- 1 Balya S. A. Monitorynh yakosti osvity: pryntsypy, formy, vymohy. (dovidnyk-posibnyk) / Uklad.: Balya S. A., Krasovs'ka V. Yu. - Khmernyts'kyu: KhOIPPO. - 2013.
- 2 Dobko T. Zabezpechennya yakosti vyshchoyi osvity: Yevropeys'ki krasnchi praktyky dlya Ukrainy [Elektronnyy resurs] / Up.: T. Dobko – rehzym dostupu: <http://education-ua.org/ua/analytics/305-zabezpechennya-yakosti-vishchoji-osviti> evropejski-krashchi-praktiki-diya-ukrajini
- 3 Zaychuk V. O. Upravlinnya yakistyu osvity yak skladova derzhavnoyi osvith'oyi polityky / V. O. Zaychuk // Pedahohika i psykholohiya. - 2007. - # 2 (55). - S. 18-26.
- 4 Korotkov E. Kontseptsiya yakosti osvity / E. Korotkov // Pidrucnyk dlya Dyrektora: Zhurnai upravlins'koyi kompetentnosti. - 2006. - №7. - S. 4-24.
5. Lukina T. Vydy monitorynhovykh doslidzhen. Monitorynh yakosti osvity: svitovi dosyahnennya ta ukrayins'ki perspektyvy / Zazah. red. O.I. Lokshynoyi - K.: K. I. S. 2004. - stor 40-48.

НАГОРНА Н. О., ВАСЮК С. О., НАГОРНИЙ В. В., СІНЧЕНКО Д. М., Кращі європейські практики забезпечення якості вищої освіти для України	121
НИЧ О., Основні засади функціонування батьківської просвіти в українській діаспорі США	129
ОВСЯНКИНА Л. А., Філософія національної освіти у вимірі сучасних глобалізаційних процесів	137
ПРИСЯЖНЮК Ю., Андрагогічні підходи щодо впровадження проектних технологій в освітній процес регіональних закладів освіти на засадах гуманізації	145
РОЛЯК А. О., Академічні програми підготовки педагогів з освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра: данський контекст	153
САМОХВАЛ О. О., Реалізація програми подвійного диплома в системі вищої освіти України	161
СЕГЕНЬ П., Почему молодые люди в Польше не бунтуют? Речь о студенческой революции	172
 Управління якістю освіти:	
досвід та інновації	181
АЛЕКСЕЙЧУК І. С., ШУНДЕЛЬ Т. О., До питання про розвиток та підвищення рівня мовно компетенції (письмової) як одного з новітніх засобів навчання студентів немовних спеціальностей	182
АРИСТОВА Н. О., Дефініціяція сукупності закономірностей процесу формування професійної суб'єктності майбутніх філологів	190
БАБКОВА О. О., Автооцінювання як чинник професійного розвитку педагогів	200
ГРИЦЯК Л. Д., Міжкультурна компетенція та її невербальний аспект в умовах глобалізації та економічної інтеграції	209
ЄВТУШЕНКО Ю. О., Сутнісні характеристики деонтологічної культури майбутніх	217